

Борис ДРАМАРЕЦЬКИЙкандидат історичних наук, доцент
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3569-6784>
Електронна пошта: dddboris@gmail.com**ПРОВІДНІ НАПРЯМИ ДОПОМОГИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ДІАСПОРИ СИЛАМ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ**

Розвідка присвячена діяльності діаспори по наданню допомоги Силам оборони України під час повномасштабного російського вторгнення. Визначено, що лобіювання українських інтересів у попередній період (2014–2021 рр.) впливало на світову спільноту щодо підтримки українського народу та розуміння політичними лідерами провідних країн світу необхідності надавати військову допомогу напередодні 24 лютого 2022 року. Підкреслено, що у перший же день нападу діаспора провела пікетування російських посольств та масштабні акції на підтримку України. Важливим досягненням також стала протидія російській пропаганді у майже всіх країнах-членах НАТО і ЄС, а розголос про воєнні злочини росії сприяв розумінню громадянами іноземних країн причин та мотивів боротьби за незалежність і свободу українського народу. Характеризовано діяльність Світового Конгресу Українців, волонтерських фондів та окремих представників української діаспори по наданню військової допомоги залежно від поточних потреб Сил ТрО ЗС України. Наголошено, що чимало українців особисто приїхало з країн свого проживання, щоб протистояти російському агресору, ставши до лав Сил оборони. Зроблено висновок, що діаспора продемонструвала не лише успішну діяльність у протидії агресору, а й сприяє інтеграції до ЄС та НАТО та робить кроки на шляху повоєнної відбудови та притягнення до відповідальності воєнних злочинців.

Ключові слова: діаспора, Україна, повномасштабне вторгнення, Світовий Конгрес Українців, волонтерські організації, допомога, Сили оборони, Збройні Сили України.

Постановка проблеми Вивчення розвитку процесу допомоги діаспори Силам оборони України вкрай важливе, оскільки дає змогу простежити зміни напрямів її діяльності залежно від потреб України для більш ефективної боротьби проти агресора під час повномасштабного вторгнення. Наголосимо, що від 24 лютого 2022 р. діаспора зосередилася на організації пікетів біля російських посольств, проведенні масштабних акцій на підтримку України для привернення уваги світової спільноти до цієї трагедії. Також діаспора впливала на уряди країн проживання для збільшення допомоги Україні, результатом чого стало прискорене надання багатьма країнами фінансової та військової підтримки. Лобіювала діаспора і набуття Україною статусу рівноправного члена ЄС та НАТО, протидіяла російським проектам та пропаганді. Пізніше, представники світового українства сконцентрувалися на закупівлі дронів, бронетехніки та іншої летальної зброї, визначивши поточні потреби Сил оборони з укра-

їнськими урядовцями, військовими та ін. Відзначимо також й непоодинокі випадки делегування закордонних українців у якості добровольців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням розвитку та діяльності діаспори присвячено чимало дисертацій, наукових розвідок, міжнародних конференцій та круглих столів. Однак дослідження, пов'язані з допомогою діаспори Україні в оборонній сфері, переважно, зосереджені на першому періоді російської збройної агресії 2014–2021 років. Йдеться про вплив на уряди країн проживання, у тому числі й успішні проекти лобіювання діаспорою США та Канади надання Україні військової допомоги (Кондакова, Т. 2020, с. 24–32), військово-політичне співробітництво між Україною та Канадою (Пікулик, О. & Клімчук, К. 2021, с. 101–114).

Після широкомасштабного вторгнення увага науковців зосередилася на волонтерському русі (Розік, М. 2023), політичній та гуманітарній підтримці, а також важливості координації зусиль

у боротьбі з російською агресією (Роль та місце... 2023). Водночас, наукових публікацій, присвячених діяльності діаспори по наданню мілітарної допомоги після 2022 р., недостатньо, хоча ці питання дотично розглядали українські науковці (Сергійчук, В. 2023; Грачевська, Т.О. & Ахмаджанова, Д.В. 2023, с. 108–119).

Це пояснюється тим, що значна частина інформації на сьогодні недоступна, тому основний масив матеріалів даної розвідки становлять відкриті офіційні джерела, іноземні та вітчизняні періодичні видання. Передусім, це інформація від пресслужби військових адміністрацій про передачу діаспорою броньованої техніки та дронів, звіти Національного банку України про надходження коштів з-за кордону на відповідний спецрахунок в іноземній валюті для підтримки ЗС України. Важливими джерелами також є офіційна сторінка Світового Конгресу Українців, діаспорні видання Радіо Свобода та Український світ, що висвітлювали масштабні акції на підтримку України, протидію російській пропаганді, а також допомогу Силам оборони України через грошові перекази, закупівлю озброєння та військової техніки.

В іноземних та вітчизняних періодичних часописах The Washington Post, Independent, BBC news Україна, Forbes, Укрінформ, Уніан, Militarnyi, Армія inform та ін. опубліковані матеріали про фінансові надходження від громадян українського походження на потреби ЗС України, зустрічі представників діаспори із українськими посадовцями щодо мілітарної допомоги, заклики до країн-членів НАТО збільшити оборонні надходження, докази воєнних злочинів росії та безпосередню участь діаспори у Силах оборони України.

Мета статті полягає у воєнно-історичному аналізі розвитку провідних напрямів допомоги національної діаспори Силам оборони України під час широкомасштабного вторгнення росії (на матеріалах 2022–2024 рр.)

Викладення основного матеріалу. Від часу появи перших діаспорних організацій підтримка України та відновлення незалежності була одним із важливих напрямів їхньої діяльності. За радянських часів вони оприлюднювали правду про злочини комуністичного режиму, досліджували Голодомор 1932–1933 рр., сприяли визнанню його геноцидом. Також діаспора підтримувала дисидентів, друкувала твори самвидаву у власних виданнях, проводила різноманітні акції на захист прав людини та ін. Від 1991 р. закордонні українці спрямували зусилля на інформаційну, фінансову,

освітню та наукову допомогу, а під час Помаранчевої революції та Революції Гідності влаштували мітинги у країнах свого проживання проти порушень виборчого законодавства та закликали світову спільноту не піддаватися провокаціям російської дезінформації. Від 2014 р. діаспора проводила протести проти введення російських військ на Кримський півострів, надсилала медикаменти та військову форму для ЗС України під час російської збройної агресії на Донбасі, а окремі її представники безпосередньо брали участь у відбитті агресії у якості добровольців. Результатом солідарної діяльності української діаспори з Україною стало те, що до початку повномасштабного вторгнення низка країн була готова надати країні військову та економічну підтримку (Грачевська, Т.О. & Ахмаджанова, Д.В. 2023, с. 116).

Повномасштабне вторгнення 24 лютого 2022 р. ще більше згуртувало діаспору, яка активно почала допомагати Україні у боротьбі з агресором: організувати волонтерський рух, пікетувати російські посольства, виступати на телебаченні, радіо та місцевій пресі у країнах свого проживання, розповідаючи про події в Україні. Наприклад, для привернення уваги світової спільноти до війни у перші та другі роковини вторгнення діаспора організувала заходи у межах глобальної адвокаційної кампанії SKU StandWithUkraine у 400 містах світу. Зокрема, на другі роковини акції проходили на шести континентах, у тому числі й в Антарктиді (Президент SKU в інтерв'ю Forbes... 2023).

Важливою сферою діяльності діаспори стала протидія російській пропаганді за кордоном. Зважаючи на це, Регіональний віцепрезидент SKU в Західній і Південній Європі П. Садоха заявив, що «у Португалії ... повиростали російські проекти, такі суботні школи, які пишуть, що вони є українськими, хоча ми знаємо, що вони ще місяць тому співпрацювали з російським посольством. Вони залучають до своєї роботи українських мігрантів, які не знають ситуації і є легкими жертвами того «руського міра», адже дуже просто отримати персональні дані жінок, дітей українських командирів та політиків, тих людей, яких путін вважає своїми ворогами, щоб їх взяти в заручники чи якось інакше використати» (У діаспорі розповіли... 2024). Однак, як зазначив президент SKU П. Грод, діаспора спромоглася отримати перемогу над російською пропагандою в країнах, які є членами НАТО і ЄС, за винятком Угорщини (Орел І. 2023).

Працює діаспора й у країнах Азії, Африки, Латинської Америки із місцевими політиками та українськими громадами, закликаючи українців за кордоном не піддаватися інформаційно-психологічним операціям, банити російську продукцію та перекази коштів. Навіть у Південно-Східній Азії, де небагато людей знають про Україну, а росія зберегла потужний вплив через власних агентів у політиці та бізнесі, українці бойкотують під російськими посольствами, пояснюючи населенню чому їхня країна бореться за незалежність і свободу. Неодноразово зверталася діаспора й до міжнародних спортивних організацій. Наприклад, закликала Міжнародний олімпійський комітет не допустити російських та білоруських спортсменів до Олімпійських ігор 2024 р. «Росія перетворила свою культуру та спорт на зброю, яка пропагує людоненависницькі ідеї рашизму по всьому світі. Значна кількість російських спортсменів безпосередньо пов'язані з російською армією, а багато українських спортсменів були вбиті окупантами», — заявив Перший Віцепрезидент СКУ та співголова Союзу Українських Організацій в Австралії Стефан Романів (СКУ закликає Міжнародний олімпійський комітет... 2023).

Підтримала діаспора й різноманітні акції з обвинування путіна як воєнного злочинця, а росії — як терористичної країни. Так, 18 березня 2023 р. Радіо Свобода писала, що «Міжнародний кримінальний суд (МКС) видав ордери на арешт російського президента Володимира Путіна та уповноваженої при президенті Росії з прав дитини Марії Львової-Белової. Це рішення ухвалено у зв'язку з ймовірною відповідальністю за воєнний злочин — незаконну депортацію українських дітей» (На Путіна повісили табличку... 2023). Наприкінці того ж року часопис «Independent» опублікував докази, надані правозахисниками міжнародного альянсу Global Rights Compliance, про підготовку росії до викрадення запасів зерна і планування умисного голоду (Putin could... 2023).

Наголосимо, що попри важливість політичних та громадських акцій на підтримку України, для адекватної протидії військовій агресії українським Силам оборони потрібна зброя та інше військове обладнання. Для цього діаспора розпочала впливати на політичну владу в країнах свого розселення. Успішними прикладами лобювання безпекових інтересів є створення груп підтримки України у США та Канаді. Зокрема, метою діяльності групи Сенату США, з поміж іншого, є лобювання посилення військових зв'язків між

Україною та США. Подібна група існує й в Канаді — Парламентська група дружби між Канадою та Україною, яку очолює член парламенту українського походження Іван Бейкер. А завдяки діяльності Українського конгресового комітету Америки та Української національної інформаційної служби, Комітет Сенату США з питань зовнішніх відносин ще у 2019 р. прийняв законопроект «Про захист американської безпеки від кремлівської агресії» та прийняв до розгляду законопроект «Про припинення злочинної діяльності, що спричинена російським тероризмом». Завдяки зусиллям Конгресу Українців Канади, у 2017 р. Канада включила Україну до Списку держав, до яких дозволено експорт автоматичної вогнепальної зброї (Кондакова, Т. 2020, с. 27). Врешті Канада стала однією з перших держав, що почала надавати мілітарну допомогу Україні після 2014 р., і станом на 30 вересня 2021 р. 30 076 військовослужбовців взяли участь у навчаннях, проведених у рамках 623 серійних курсів. Співпрацюють збройні сили обох держав і у рамках Програми військової підготовки та співробітництва (Пікулик, О. & Клімчук, К. 2021, с. 107–108).

За місяць після початку бойових дій 22 березня світове українство організувало пресконференцію «Допомога української діаспори під час війни: спроможності, координація, герої», де перший віцепрезидент СКУ Стефан Романів заявив: «Коли ми говоримо про допомогу, крім гуманітарної допомоги, ми також говоримо про те, що є і мілітарна допомога... Ми мали зустріч із міністром закордонних справ України Дмитром Кулебою минулого тижня у Львові, який нам дав певні вказівки, що потрібно. А потрібно було ту зброю, яка сьогодні необхідна для України, щоб можна було в повітрі воювати з російським агресором». 24 березня 2022 р. напередодні надзвичайного саміту лідерів НАТО у Брюсселі СКУ закликав лідерів держав Альянсу негайно надати Україні більше оборонного озброєння (У діаспорі розповіли... 2024). Та на цьому Світовий Конгрес не зупинився.

У липні 2023 р. делегація лідерів СКУ під час робочого візиту до України провела низку зустрічей із українськими урядовцями та військовими, обговоривши поточні потреби захисників України і спільні кроки на шляху України до НАТО. Зустрічі відбулися з Міністром оборони України О. Резніковим, начальником ГУР МО України К. Будановим, Секретарем РНБО України О. Даніловим, Головою Львівської ОВА М. Козицьким, начальником Національної академії сухопутних

військ імені гетьмана Петра Сагайдачного генерал-лейтенантом П. Ткачуком та Командувачем Сил територіальної оборони ЗС України генерал-майором І. Танцюрою (Укрінформ, 2023). Так, під час зустрічі з Ігорем Танцюрою президент СКУ Павло Грод та директор ініціативи «Unite With Ukraine» Андрій Потічний анонсували черговий пакет допомоги на потреби Сил ТрО у розмірі 117 млн грн (понад 3 млн дол.). Йшлося про броньовану техніку для евакуації та безпечного пересування особового складу у районі ведення бойових дій, FPV дронів, новітніх симуляторів зброї «Strata 22» для тренування бійців, а також ремонт та відновлення повнопривідних вантажівок ГАЗ-66 (Броньована техніка... 2023). Уже 11 вересня 2023 р. благодійники придбали 15 британських гусеничних бронемашин, зокрема 13 бронетранспортерів FV432 та по одній одиниці CVRT Stormer та CVRT Shielder. Крім цього, фонд передав два гусеничних бронетранспортери МТ-ЛБу та десять відремонтованих радянських вантажівок ГАЗ-66 загальною вартістю у 68 млн грн. Усі бронетранспортери мали обладнати приладами нічного бачення від українського виробника. Під час урочистої передачі техніки було заявлено, що «до цього часу у нас було 25 броньованих гусеничних машин від Світового конгресу українців, сьогодні отримали ще 15. Тож загалом вже маємо 40 переданих бронетранспортерів» (Силам Тероборони передали... 2023).

Очевидно, що СКУ як найбільша організація закордонних українців, що об'єднує багатомільйонну українську діаспору в 70 країнах світу, має і значні можливості. Її бюджет на сьогодні складає 25 млн дол., 23 млн із яких СКУ направляє на матеріальну підтримку України та спорядження для її Збройних Сил (Орел, І. 2023). Однак допомогу Україні надають й інші діаспорні організації. У країнах ЄС, Північної Америки, Азії, Австралії українська діаспора збирає кошти на закупівлю зброї, бронезилетів, дронів, ліків, транспорту та інших потреб Сил оборони. Наприклад, у Польщі об'єднання українців «Разом ми сила» займаються придбанням автівок на фронт, організують благодійні проекти для збору коштів на потреби війська, звертаються до польських воєводств щодо передачі списаних пожежних автомобілів та автомобілів швидкої допомоги для евакуації поранених в Україні (Розік, М. 2023, с. 272). Українці Німеччини — Freie Ukraine Braunschweig e.V. уже на 33 день широкомасштабного вторгнення надіслали лікарські засоби для лікарень і військових госпіталів, пізніше діаспора ФРН допомага-

ла не лише військовослужбовцям, а й мешканцям Херсона (Українська діаспора в Німеччині... 2022; Автобус для військовослужбовців..., 2024). У США лише за тиждень українці зібрали близько 2 млн дол. на допомогу українським воїнам, з яких закупили бронезилети на суму 1,5 млн дол., а на решту придбали 50 дронів, 100 тепловізорів та 300 коліматорів. За чотири місяці війни благодійний фонд Help Heroes Of Ukraine, який очолює Ігор Терлецький, передав допомоги на понад 10 млн дол. (Українці Чикаго... 2022).

Варто також згадати й проведений 9 червня 2023 р. Міжнародний круглий стіл «Роль та місце української діаспори у російсько-українській війні: політична та гуманітарна підтримка» в Ужгородському національному університеті, до роботи якого долучилися представники провідних організацій українців з Угорщини, Румунії, Словаччини, Іспанії, Молдови, на якому зазначалося, що діаспора активно долучилася до допомоги в усіх можливих сферах, зокрема гуманітарного, фінансового та військового характеру (Роль та місце... 2023). Включилася діаспора й у глобальний збір на безпілотники для України через президентську кампанію United24 у рамках проекту СКУ «Unite With Ukraine». Зокрема, Союз українських організацій Австралії пожертвував 140 тис. австралійських дол. на купівлю дронів для українських захисників (Українська діаспора в Австралії... 2022). Навіть на Філіппінах українці купували гуму для позашляховиків та зібрали кошти на Mavic 3T (3 Філіппін на фронт... 2024). Загалом, лише на початок жовтня 2022 р. на спецрахунок, створений НБУ для підтримки ЗС України, надійшло з-за кордону в іноземній валюті понад 7,3 млрд грн у еквіваленті (долари США, євро, фунти, канадські долари, китайські женьмінби, японські єни, швейцарські франки, польські злоті, австралійські долари) (НБУ перерахував... 2022).

Допомагають українським Силам оборони й окремі представники діаспори. Наприклад, громадянин США українського походження Григорій Степанця заповів 15 листопада 2022 р. 1 млн дол. головнокомандувачу ЗС України генералу Валерію Залужному, який спрямував ці гроші на спецрахунок НБУ 5 січня 2023 р. (Залужний отримав спадок... 2023). Відомий правник діаспори, довголітній голова СКУ Аскольд Лозинський із родинних статків передав для української армії 200 тис. дол., а разом із внеском очолюваної ним Фундації українського вільного університету в Нью-Йорку ця сума вже сягає понад півмільйо-

на (Сергійчук, В. 2023). Однак цим допомога не обмежується.

Багато іноземців безпосередньо взяли до рук зброю і стали до лав Сил оборони України, щоб протистояти російському агресору. Так, на початку повномасштабного вторгнення росії в Україну було створено Інтернаціональний легіон, до складу увійшли добровольці з 55 країн світу (Скільки іноземних добровольців... 2023). У травні 2023 р. видання «The Washington Post» зазначало, що кількість американських добровольців й досі невідома. На початку вторгнення Україна стверджувала, що понад 20 000 громадян США висловили зацікавленість у приєднанні до іноземного легіону. Проте відомо, що щонайменше 16 осіб загинули (Horton Alex, Lamothe Dan, 2023). Також відома інформація про добровольців з росії, Польщі, Канади, Австралії, Ізраїлю, Італії, Швеції, Німеччини, Азербайджану, Колумбії, Перу, Бразилії та інших країн (Іноземці, які стали на захист України... 2023). І «коли [Путін] оголосив про вторгнення о 04:00 ранку за московським часом, у нас вже була 11:00 на Філіппінах. Об 23:00 24 лютого я [Ярослав Кошелєв — авт.] вже був у літаку, тобто 25 лютого я прилетів в Польщу й 1 березня перетнув польсько-український кордон разом з іншими чоловіками, які поверталися з-за кордону в Україну» (З Філіппін на фронт... 2024). І хоча інформація про точну кількість захисників України із різних країн є конфіденційною, проте, посилаючись на відкриті джерела, можемо говорити про понад 300 іноземних добровольців, які воювали на початку грудня 2023 року. Найбільше — з Грузії (~50 осіб), США (~40 осіб), Білорусі (~30 осіб), Франції (~20 осіб), Великої Британії (~20 осіб). Добровольці, які пішли захищати Україну, добре розуміють, що метою держави-агресора є не тільки загарбання українських територій, а й знищення української національної ідентичності та геноцид українського народу (СКУ закликає Міжнародний олімпійський комітет... 2023).

Висновки. Напад росії у 2014 р. зумовив консолідацію української діаспори, що проводила акції проти введення російських військ на Кримський півострів, надсилала медикаменти та військову форму для Сил оборони після розв'язання збройного конфлікту на Донбасі, лобювала надання Україні фінансової та мілітарної допомоги у країнах свого проживання. Результатом цих зусиль стало те, що політичні лідери провідних країн світу, у першу чергу США, Канади та низки країн ЄС, напередодні 24 лютого 2022 р. були

готові надати Україні військову допомогу, а населення цих країн висловлювало всебічну підтримку українському народу.

Ще більшу згуртованість діаспора проявила після повномасштабного російського вторгнення. Поки світова спільнота спостерігала за розвитком подій, не маючи надії, що український народ вистоїть, світове українство уже з першого дня розпочало пікетування російських посольств, організовувало масштабні акції на підтримку України, а на другі роковини, 24 лютого 2024 р., провела заходи на всіх континентах планети, у тому числі й Антарктиді. Завдяки виступам діаспори у місцевих ЗМІ більшого поширення набув розголос про воєнні злочини росії. Важливим досягненням також стала протидія російській брехливій агітації за кордоном. Поширення правди про те, що являє собою країна-терорист, допомогла, за словами президента СКУ П. Грода, отримати перемогу, за винятком Угорщини, над російською пропагандою у країнах-членах НАТО і ЄС.

Не менш значним досягненням стала мілітарна допомога Силам оборони України. Відразу після повномасштабного вторгнення представники діаспори провели зустрічі з українськими урядовцями та військовими, обговоривши поточні потреби захисників України. Йшлося не лише про фінансову підтримку, а й надання броньованої техніки, дронів, новітніх симуляторів зброї «Strata 22» для тренування бійців, а також ремонт та відновлення повнопривідних вантажівок. Активізувалися й волонтерські фонди які розпочали закупівлю зброї та обладнання: від тактичних аптечок, наплічників, бронежилетів, тепловізорів, наметів для польових госпіталів, дефібриляторів, вантажівок до снарядів, британських гусеничних бронемашин, безпілотників. Водночас допомога надходила не лише від фондів, а й від приватних осіб. Варто згадати Г. Степанцю та А. Лозинського, які передавали значні суми із власних коштів на потреби української армії. Чимало закордонних українців особисто приїхали, щоб протистояти російському агресору, взявши зброю та влившись до лав Сил оборони. За попередніми підрахунками понад 300 іноземних добровольців станом на початок грудня 2023 року воювали на боці України.

Таким чином, після повномасштабного вторгнення діаспора продемонструвала не лише величезну консолідацію та успішну діяльність у протидії агресору, а й пришвидшує перемогу України збройними засобами, сприяє інтеграції до ЄС та НАТО, думаючи уже про повоєнну відбудову і міжнародний суд над воєнними злочинцями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Horton, A. & Lamothe, D. (2023). The American military veterans who've fallen in Ukraine. The Washington Post, May, 29. URL: https://www.washingtonpost.com/national-security/2023/05/29/memorial-day-americans-killed-ukraine-russia-war/?fbclid=IwAR0h1p_LwjTOv_qjuwpATQi9_gukpAeGPuYxExpPpQk1XI-k9jOiNj68068 [дата зверн.: 11.04.2024].

Putin could face new war crime case as evidence suggests starvation of Ukraine was pre-planned. (2023). URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/putin-grain-theft-ukraine-russia-latest-b2447644.html> [дата зверн.: 11.04.2024].

Автобус для військовослужбовців та гумдопомога: українці, які живуть у Німеччині підтримують херсонців. (2024). URL: <https://suspilne.media/678180-avtobus-dla-vijskovosluzbovciv-ta-gumdopomoga-ukrainci-aki-zivut-u-nimessini-pidtrimuut-hersonciv/> [дата зверн.: 11.04.2024].

Броньована техніка та дрони: українська діаспора передасть Силам тероборони ЗСУ черговий пакет допомоги. (2023). URL: <https://loda.gov.ua/news/73317> [дата зверн.: 11.04.2024].

Грачевська, Т.О. & Ахмаджанова, Д.В. (2023). Роль української діаспори у підтримці України в умовах російської агресії. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. Т. 15, № 1, с. 108–119.

З Філіппін на фронт: Ярослав Кошелєв про те, як діаспора може допомагати Україні. (2024). URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/z-filippin-na-front-yaroslav-koshelev-pro-te-yak-diaspora-mozhe-dopomahaty-ukrayini/> [дата зверн.: 11.04.2024].

Залужний отримав спадок у США і віддав його ЗСУ. Хто і чому дав йому мільйон доларів. (2023). URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64376379> [дата зверн.: 11.04.2024].

Іноземці, які стали на захист України: хто воював та загинув у боротьбі з російським загарбником. (2023). URL: <https://ua.news.ua/war-vs-rf/ynostrantsy-kotorye-staly-na-zashhytu-ukrayny-kto-voeval-y-rogyb-v-borbe-s-rossijskym-zahvatchukom> [дата зверн.: 11.04.2024].

Кондакова, Т. (2020). Дослідження видів впливу української діаспори, оцінка конкретних прикладів та їх характеристика в аспекті сучасних потреб України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. Вип. 31, с. 24–32.

На Путіна повісили табличку, що він воєнний злочинець. Експерти про ордер на арешт Путіна. (2023). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/order-na-aresht-putina-reaktsiyi/32324200.html> [дата зверн.: 11.04.2024].

НБУ перерахував на потреби військових 20,8 млрд грн, за минулий тиждень на спецрахунок надійшло понад 118,5 млн грн. (2022). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-pererahuvav-na-potrebi-viyskovih-208-mlrd-grn-za-minuliy-tijden-na-spetsrahunok-nadiyshlo-ponad-1185-mln-grn> [дата зверн.: 11.04.2024].

Орел, І. (2023). Діаспора надала Україні допомоги на \$500 млн. Forbes, 13 вересня 2023 року. URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/v-deyakikh-rechakh-ukraina-e-bilsh-zakhidnoyu-nizh-sam-zakhid-golova-svitovogo-kongresu-ukraintsiv-pavlo-grod-pro-povernennya-bizhentsiv-piv-milyarda-dolariv-vid-diaspori-ta-borotbu-z-rosiyskoi-propag-12092023-15944> [дата зверн.: 11.04.2024].

Пікулик, О. & Клімчук, К. (2021). Українсько-канадське військово-політичне співробітництво в контексті загроз національній безпеці України. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. № 2 (10), с. 101–114.

Президент СКУ в інтерв'ю Forbes: ми створюємо сильний український світ. (2023). URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/prezydent-sku-v-interviu-forbes-my-stvoriyemo-sylnyi-ukrayinskyi-svit/> [дата зверн.: 11.04.2024].

Розік, М. (2023). Діяльність організацій третього сектору у Польщі в допомозі Україні. *Україна — Європейський Союз: формат розвитку відносин у контексті російсько-української війни, гарантій безпеки та реінтеграції тимчасово окупованих територій: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції*. Ужгород, Україна, 338 с.

Роль та місце української діаспори у російсько-українській війні: міжнародний круглий стіл та фотовиставка відбулися УжНУ (відео). (2023). URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/rol-ta-mistse-ukrajinskoji-diaspori-u-rosijsko-ukrajinskij-vijni.htm> [дата зверн.: 11.04.2024].

Світовий конгрес українців підбив підсумки візиту делегації СКУ до України. (2023). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3738706-svitovij-kongres-ukrainciv-pidbiv-pidsumki-vizitu-delegacii-sku-do-ukraini.html> [дата зверн.: 11.04.2024].

Сергійчук, В. (2023). Українська діаспора воює за Україну. А хто в Україні протидіє діаспорі? Український світ. 6 жовтня 2023 року. URL: <https://ukrsvit1.com.ua/zakordonne-ukrainstvo/ukrainska-diaspora-voiuie-za-ukrainu-a-khto-v-ukraini-protydiie-diaspori.html> [дата зверн.: 11.04.2024].

Силам Тероборони передали бронетехніку. (2023). URL: <https://mil.in.ua/uk/news/sylam-teroborony-peredaly-bronetehniku/> [дата зверн.: 11.04.2024].

Скільки іноземних добровольців та з яких країн загинули на війні в Україні. (2023). URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/10/09/infografika/suspilstvo/skilky-inozemnykh-dobrovolcziv-ta-yakux-krayin-zahynuly-vijni-ukrayini> [дата зверн.: 11.04.2024].

СКУ закликає Міжнародний олімпійський комітет заборонити участь російських та білоруських спортсменів в Олімпійських Іграх 2024 року. (2023). URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/sku-zakликає-mizhnarodnij-olimpijskij-komitet-zaboroniti-uchast-rosijskih-ta-biloruskih-sportsmeniv-v-olimpijskih-igrah-2024-roku/> [дата зверн.: 11.04.2024].

Стець, А. (2024). Українці у всьому світі вийшли на вулиці у день початку війни. *zaxid.net*, 25 лютого 2024 року. URL: https://zaxid.net/ukrayintsi_u_vsomu_sviti_viyshli_na_vulitsi_u_den_pochatku_viyni_n1580610 [дата зверн.: 11.04.2024].

У діаспорі розповіли, як наближають перемогу України у війні з росією. (2024). URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3437103-u-diaspori-rozpozvili-ak-nablizaut-peremogu-ukraini-u-vijni-z-rosieiu.html> [дата зверн.: 11.04.2024].

Українська діаспора в Австралії збрала \$140 000 на «Армію дронів». (2022). URL: <https://armyinform.com.ua/2022/09/05/ukrayinska-diaspora-v-avstraliyi-zibrala-140-000-na-armiyu-droniv/> [дата зверн.: 11.04.2024].

Українська діаспора в Німеччині передала важливі лікарські засоби для лікарень і військових госпіталів. (2022). URL: <https://www.tdmu.edu.ua/blog/2022/03/29/ukrayinska-diaspora-v-nimechchyni-peredala-vazhlyvi-likarski-zasoby-dlya-likaren-i-vijskovykh-gospitaliv/> [дата зверн.: 11.04.2024].

Українці Чикаго за тиждень збрали \$1,5 млн. на 3 тис. бронезилетів — вони уже у Львові. (2022). URL: <https://zahid.espresso.tv/ukrayintsi-chikago-za-tizhden-zibrali-15-mln-na-3-tis-bronezhiletiv-voni-uzhe-u-lvovi> [дата зверн.: 11.04.2024].

REFERENCES

Horton, A. & Lamothe, D. (2023). The American military veterans who've fallen in Ukraine. *The Washington Post*, May, 29. URL: https://www.washingtonpost.com/national-security/2023/05/29/memorial-day-americans-killed-ukraine-russia-war/?fbclid=IwAR0h1p_LwjTOv_qjuwpATQi9_gukpAeGPuYxExpPpQk1XIk9jOiNj68068 [Accessed: 11.04.2024]. [In English].

Putin could face new war crime case as evidence suggests starvation of Ukraine was pre-planned. (2023). URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/putin-grain-theft-ukraine-russia-latest-b2447644.html> [Accessed: 11.04.2024]. [In English].

Avtobus dlia viiskovosluzhbovtiv ta humdopomoha: ukrayintsi, yaki zhyvut u Nimechchyni pidtrymuit khersonstiv. (2024). [Bus for servicemen and humanitarian aid: Ukrainians living in Germany support Kherson people]. URL: <https://suspilne.media/678180-avtobus-dla-vijskovosluzbovciv-ta-gumdopomoga-ukrayinci-akizivut-u-nimeccini-pidtrimuut-hersonciv/> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Bronovana tekhnika ta drony: ukrainska diaspora peredast Sylam teroborony ZSU chervoyi paket dopomohy. (2023). [Armored vehicles and drones: the Ukrainian diaspora will hand over another aid package to the Territorial Defense Forces of the Ukrainian Armed Forces]. URL: <https://loda.gov.ua/news/73317> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Hrachevska, T.O. & Akhmadzhanova, D.V. (2023). Rol ukrainskoi diaspori u pidtrymtsi Ukrainy v umovakh rosiiskoi ahresii [The role of the Ukrainian diaspora in supporting Ukraine in the face of Russian aggression]. *Filosofia ta politolohiia v konteksti suchasnoi kultury*. T. 15, № 1, s.108–119. [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Z Filippin na front: Yaroslav Koshelev pro te, yak diaspora mozhe dopomahaty Ukraini. (2024). [From the Philippines to the front: Yaroslav Koshelev on how the diaspora can help Ukraine]. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/z-filippin-na-front-yaroslav-koshelev-pro-te-yak-diaspora-mozhe-dopomahaty-ukrayini/> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Zaluzhnyi otrymav spadok u SSHA i viddav yoho ZSU. Khto i chomu dav yomu milion dolariv. (2023). [Zaluzhnyi received an inheritance in the USA and gave it to the Armed Forces of Ukraine. Who and why gave him a million dollars]. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-64376379> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Inozemtsi, yaki staly na zakhyst Ukrainy: khto voiuвав ta zahynuv u borotbi z rosiiskym zaharbnykom. (2023). [Foreigners who defended Ukraine: who fought and died in the fight against the Russian invader]. URL: <https://ua.news.ua/war-vs-rf/ynostrantsy-kotorye-staly-na-zashhytu-ukrayny-kto-voeval-y-pogyb-v-borbe-s-rossyjskym-zahvatchykom> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Kondakova, T. (2020). Doslidzhennia vydiv vplyvu ukrainskoi diaspori, otsinka konkretnykh prykladiv ta yikh kharakterystyka v aspekti suchasnykh potreb Ukrainy [Research of the types of influence of the Ukrainian diaspora, evaluation of specific examples and their characteristics in the aspect of modern needs of Ukraine]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriya «Istorychni nauky»*. Vyp. 31, s. 24–32. [in Ukrainian].

Na Putina povisyly tablychku, shcho vin voiennyi zlochynets. Eksperty pro order na aresht Putina. (2023). [Putin is labelled a war criminal. Experts on Putin's arrest warrant.]. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/order-na-aresht-putina-reaktsiyi/32324200.html> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

NBU pererakhuvav na potreby viiskovykh 20,8 mlrd hrn, za mynulyi tyzhden na spetsrahunok nadiishlo ponad 118,5 mln hrn. (2022). [The NBU transferred UAH 20.8 billion to the needs of the military, over UAH 118.5 million was transferred to the special account last week]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-pererakhuvav-na-potrebi-viyskovih-208-mlrd-grn-za-minuliy-tijden-na-spetsrahunok-nadiyshlo-ponad-1185-mln-grn> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Orel, I. (2023). Diaspora nadala Ukraini dopomohy na \$500 mln [The diaspora provided \$500 million in aid to Ukraine]. URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/v-deyakikh-rechakh-ukraina-e-bilsh-zakhidnoy-nizh-sam-zakhid-golova-svitovogo-kongresu-ukraintsiv-pavlo-grod-pro-povernennya-bizhentsiv-piv-milyarda-dolariv-vid-diaspori-ta-borotbu-z-rosiyskoi-propag-12092023-15944> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Pikulyk, O. & Klimchuk, K. (2021). Ukrainsko-kanadske viiskovo-politychne spivrobotnytstvo v konteksti zahroz natsionalnii bezpetsi Ukrainy [Ukrainian-Canadian military-political cooperation in the context of threats to the national security of Ukraine]. *Mizhnarodni vidnosyny, suspilni komunikatsii ta rehionalni studii*. №2 (10), s.101–114. [in Ukrainian].

Prezydent SKU v intervii Forbes: my stvoriuemo sylnyi ukrainskyi svit. (2023). [UWK President in interview with Forbes: We are creating a strong Ukrainian world]. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/prezydent-sku-v-intervii-forbes-my-stvoriyemo-sylnyi-ukrayinskyi-svit/> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Rozik, M. (2023). Diialnist orhanizatsii tretoho sektoru u Polshchi v dopomozi Ukraini [The activities of third sector organisations in Poland in helping Ukraine]. *Ukraina — Yevropeyskyi Soiuz: format rozvytku vidnosyn u konteksti rosiisko-ukrainskoi viiny, harantii bezpeky ta reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii: Materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Uzhhorod, Ukraina, 338 s. [in Ukrainian].

Rol ta mistse ukrainskoi diaspori u rosiisko-ukrainskii viini: mizhnarodnyi kruhlyi stil ta fotovystavka vidbulysia UzhNU (video). (2023). [The role and place of the Ukrainian diaspora in the Russian-Ukrainian war: an international round table and a photo exhibition took place at UzhNU (video)]. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/news/rol-ta-mistse-ukrajinskoji-diaspori-u-rosijsko-ukrajinskij-vijni.htm> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Svitovyi konhres ukraintsiv pidbyv pidsumky vizytu delehatsii SKU do Ukrainy. (2023). [The World Congress of Ukrainians summed up the results of the visit of the SCU delegation to Ukraine]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3738706-svitovij-kongres-ukraintsiv-pidbiv-pidsumki-vizitu-delegacii-sku-do-ukraini.html> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Serhiichuk, V. (2023). Ukrainska diaspora voiuie za Ukrainu. A khto v Ukraini protydiie diaspori? [The Ukrainian diaspora is fighting for Ukraine. And who in Ukraine opposes the diaspora]. URL: <https://ukrsvit1.com.ua/zakordonne-ukrainstvo/ukrainska-diaspora-voiuie-za-ukrainu-a-khto-v-ukraini-protydiie-diaspori.html> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Sylam Teroborony peredaly bronetekhniku. (2023). [Armoured vehicles handed over to the Territorial Defence Forces]. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/sylam-teroborony-peredaly-bronetekhniku/> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Skilky inozemnykh dobrovoltsiv ta z yakykh krain zahynuly na viini v Ukraini. (2023). [How many foreign volunteers and from which countries died in the war in Ukraine]. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/10/09/infografika/suspilstvo/skilky-inozemnyx-dobrovolcziv-ta-yakyyh-krayin-zahynuly-vijni-ukrayini> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

SKU zaklykaie Mizhnarodnyi olimpiiskyi komitet zaboronyty uchast rosiiskyykh ta biloruskykh sportsmeniv v Olimpiiskyykh Ihrakh 2024 roku. (2023). [UWK calls upon International Olympic Committee to ban participation of Russian and Belarusian athletes in the Olympic Games]. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/sku-zaklykac-mizhnarodnij-olimpijskij-komitiet-zaboroniti-uchast-rosijskih-ta-biloruskih-sportsmeniv-v-olimpijskih-igrah-2024-roku/> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Stets, A. (2024). Ukraintsi u vsomu sviti vyishly na vulytsi u den pochatku viiny. [Ukrainians around the world took to the streets on the day the war began]. URL: https://zaxid.net/ukrayintsi_u_vsomu_sviti_viyshli_na_vulitsi_u_den_pochatku_viyini_n1580610 [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

U diaspori rozpovily, yak nablyzhaiut peremohu Ukrainy u viini z rosiieiu. (2024). [The diaspora told how Ukraine's victory in the war with Russia is approaching]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3437103-u-diaspori-rozpovili-ak-nablizaut-peremogu-ukraini-u-vijni-z-rosieiu.html> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Ukrainska diaspora v Avstralii zibrala \$140 000 na «Armiu droniv». (2022). [Ukrainian diaspora in Australia raises \$140,000 for the «Army of Drones»]. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/09/05/ukrayinska-diaspora-v-avstralii-zibrala-140-000-na-armiyu-droniv/> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Ukrainska diaspora v Nimechchyni peredala vazhlyvi likarski zasoby dlia likaren i viiskovykh hospitaliv. (2022). [Ukrainian diaspora in Germany donates important medicines for hospitals and military hospitals]. URL: <https://www.tdmu.edu.ua/blog/2022/03/29/ukrayinska-diaspora-v-nimechchyni-peredala-vazhlyvi-likarski-zasoby-dlya-likaren-i-vijskovykh-gospitaliv/> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Ukraintsi Chykaho za tyzhden zibraly \$1,5 mln. na 3 tys. bronezhyletiv — vony uzhe u Lvovi. (2022). [Ukrainians in Chicago raised \$1.5 million for 3,000 bulletproof vests in a week]. URL: <https://zahid.espresso.tv/ukrayintsi-chikago-za-tizhden-zibrali-15-mln-na-3-tis-bronezhiletiv-voni-uzhe-u-lvovi> [Accessed: 11.04.2024]. [In Ukrainian].

Borys DRAMARETSKYI

PhD in Historical Sciences, Associate Professor

Taras Shevchenko National Kyiv University

(Kyiv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3569-6784>

**LEADING DIRECTIONS OF ASSISTANCE
BY THE NATIONAL DIASPORA TO THE DEFENCE FORCES
OF UKRAINE DURING A FULL-SCALE INVASION**

The study is devoted to the activities of the diaspora in assisting the defence forces during Russia's full-scale invasion of Ukraine. It is determined that the lobbying of Ukrainian interests in the previous period (2014–2021) influenced the international community to support the Ukrainian people and the political leaders of the world's leading countries to understand the need to provide military assistance on the eve of 24 February 2022. It is emphasised that on the first day of the attack, the diaspora picketed russian embassies and held large-scale rallies in support of Ukraine. An important achievement was also the victory over russian propaganda in almost all NATO and EU member states, and the publicity about russia's war crimes contributed to the understanding by foreign citizens of the reasons and motives for the struggle for independence and freedom of the Ukrainian

people. The author describes the activities of the Ukrainian World Congress, volunteer foundations and individual representatives of the Ukrainian diaspora in providing military assistance, depending on the current needs of the Territorial Defence Forces of the Armed Forces of Ukraine. It is emphasised that many Ukrainians personally came from their countries of residence to confront the russian aggressor and joined the ranks of the Ukrainian defence forces. It is concluded that the diaspora has demonstrated not only successful activities in countering the aggressor, but also accelerates Ukraine's victory by military means, promotes integration into the EU and NATO, and takes steps towards post-war reconstruction and the international trial of war criminals.

Keywords: *Diaspora, Ukraine, full-scale invasion, Ukrainian World Congress, volunteer organisations, aid, defence forces, Armed Forces of Ukraine.*